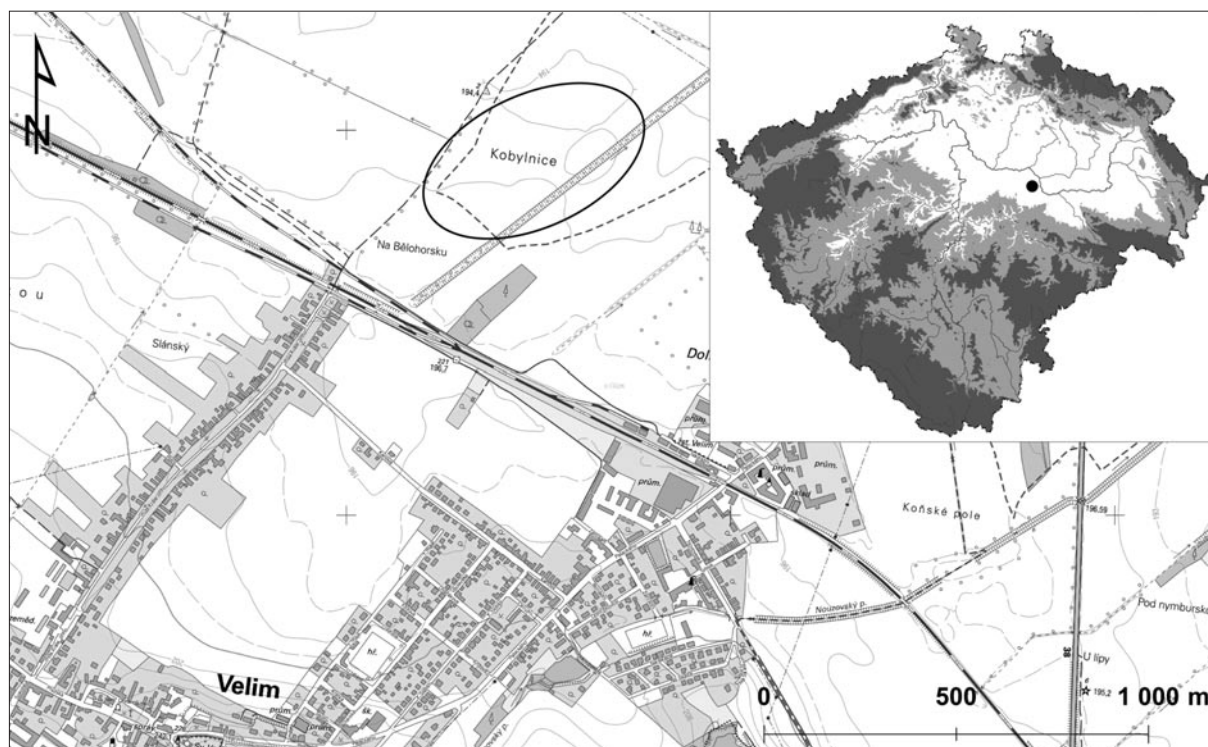

Povrchová prospekce polohy Kobylnice na katastru Velimi a Klipce u Kolína

Tomáš Chlup – Pavel Burgert

ÚVOD

Obec Velim a její okolí byly v minulosti dějištěm celé řady záchranných archeologických výzkumů. Díky nim se tento katastr dostal do povědomí odborné veřejnosti a je mu zaslouženě věnována pozornost i nadále. Z výzkumů nejen posledních desetiletí stojí na prvním místě lokalita Skalka u Velimi,¹ zkoumaná již Františkem Dvořákem od počátku dvacátých let, v němž následně pokračoval se svými spolupracovníky Miloš Vávra. Ten se také podílel na výzkumu druhé tamní nejvýznamnější lokality, kterou je polykulturní sídliště na ploše továrny BallAerocanCZ² v místní části Dolní Nouzov³ zkoumané dosud v šesti sezónách mezi lety 2001 a 2016. Kromě těchto dvou plošných odkrytí proběhla pod jeho vedením na katastru Velimi i celá řada drobnějších archeologických výzkumů vyvolaných převážně stavbami inženýrských sítí, infrastruktury či novostavbami rodinných domů. Výsledky těchto výzkumů pomáhají pochopit dynamiku osídlení regionu napříč pravěkem. Vzhledem k systematickému zájmu o studium neolitického osídlení na labském levobřeží jsme v návaznosti na náhodný nález velkého množství pra-

Obr. 1. Velim-Kobylnice. Lokalizace naleziště v rámci mikroregionu. Mapový podklad ČÚZK

¹ Výběr literatury: Dvořák 1936; Hrala – Vávra 1996; Hrala – Šumberová – Vávra 2000; dále Vávra 2004; 2005; 2006; Vávra – Šťastný 1998; 2000; 2002; 2003a; 2004a; 2004b; 2006a; 2006b; 2007.

² Vývoj názvu firmy Cebalsol: do r. 2005, Aerocan 2005–2012. Od roku 2012 BallAerocanCZ.

³ Výběr literatury: Vávra – Šťastný 2003b; 2004c; 2014; 2016; Chlup 2017.

věkých artefaktů v dosud neznámé poloze na polích severně od ploch továrních hal spol. BallAerocanCZ přistoupili k povrchovým sběrům, jejichž průběh a vyhodnocení jsou předmětem tohoto příspěvku.⁴

VYMEZENÍ ZKOUMANÉ OBLASTI, PODNĚTY A CÍLE VÝZKUMU

Zkoumaná poloha s pomístním názvem „Kobylnice“ se nachází na hranici katastrálních území obcí Velim (parc. č. 935/1,2) a Klipec, který je dnes evidován jako místní část obce Pňov–Předhradí (parc. č. 662/1; obr. 1). Podle seznamu geomorfologických jednotek spadá námi zkoumaná lokalita do okrsku Sadská rovina (Česká tabule – Středočeská tabule – Nymburská kotlina – Sadská rovina; Demek – Mac-kovčín a kol. 2006, 393), která je charakterizována jako akumulární rovina při levém břehu Labe. Základním půdním typem jsou v těchto místech černice a regozemě nasedající na geologické podloží tvořené slínovci, vápnatými prachovci a pískovci jizerského souvrství svrchní křídy. Ty pokrývají písky a štěrkovitý podklad, které jsou dokladem o intenzivní činnosti Labe. Námi zkoumaný prostor se nachází na rovině vzdálené přibližně 3 km západně od dnešního koryta Labe a nedaleko od prameniště potoka Klipecká (500 m). V případě obou těchto vodotečí nelze s jistotou určit průběh jejich toku napříč pravěkem, neboť v této části Kolínska nenarážejí na tvrdší kamenný podklad, který by jejich tok ustaloval. Určitým vodítkem mohou být historické záplavové mapy, které nám dávají alespoň dílčí představu o zaniklých ramenech Labe a pohybu jeho přítoků v krajině. Na zkoumané ploše byly během přípravné fáze výzkumu vyhloubeny dvě sondy, které dosáhly podloží. To bylo tvořeno písčitou spraší s příměsí drobného štěrku překrytého ornici o mocnosti 30–35 cm. V rámci těchto sond nebyla ani po začátní zjištěna okem pozorovatelná hranice mezi ornici a podorničím, rovněž nebyly identifikovány žádné archeologické objekty. V době realizace povrchové prospekce byla půda zemědělsky využívána k pěstování kukuřice.

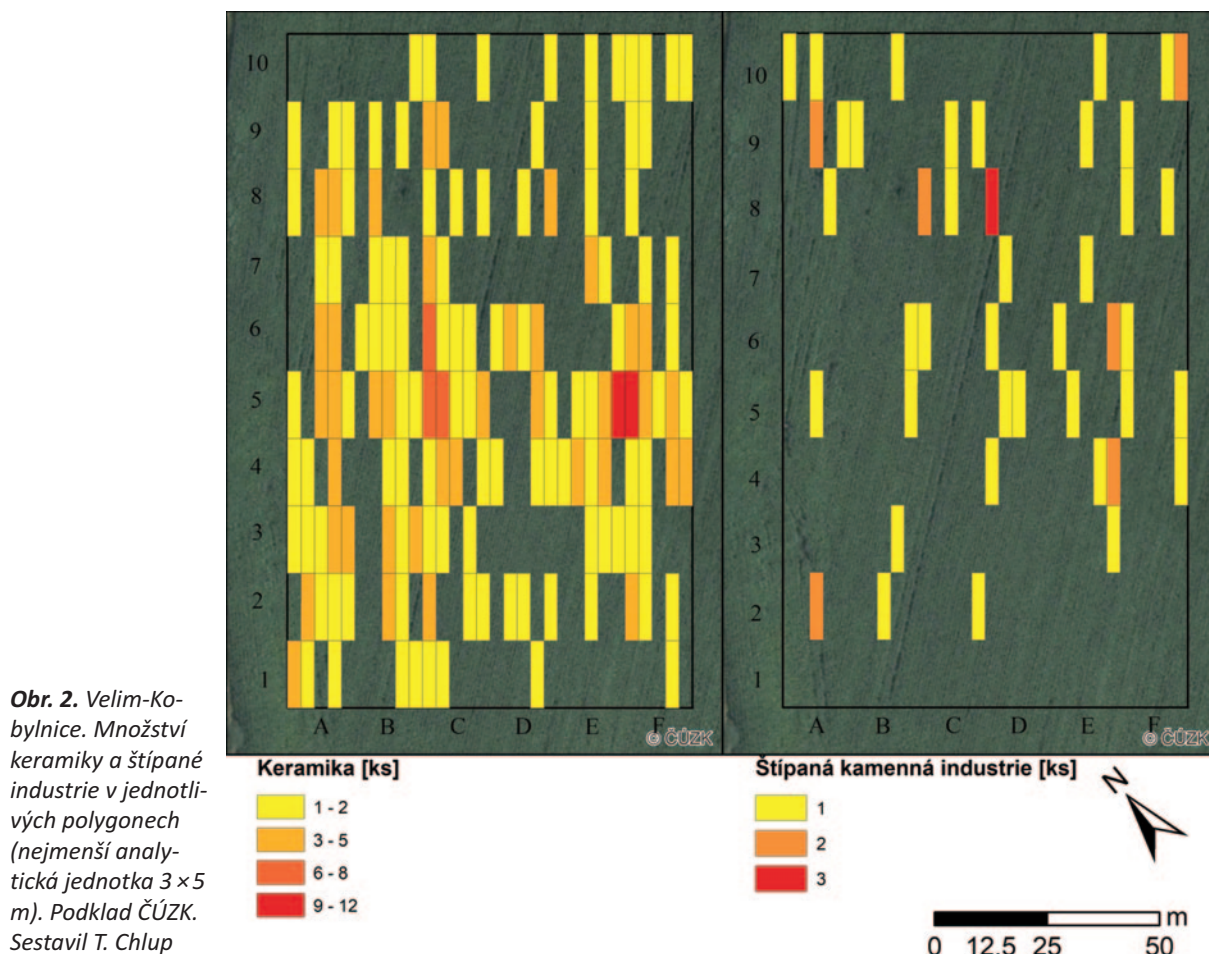
V květnu 2016 byl pracovníkům Ústavu archeologické památkové péče středních Čech předán soubor broušené a štípané kamenné industrie a rovněž blíže nedatovatelných keramických fragmentů, zaměřený pomocí serveru mapy.cz na dva body (s přesností do 30 m) do výše zmíněných katastrálních území. V návaznosti na tento nález jsme lokalitu navštívili a zdokumentovali její stav. Hloubka orby dosahovala v té době přibližně 30 cm, přičemž v předcházejícím roce byla na poli pěstována kukuřice. V březnu následujícího roku byla v bezprostřední blízkosti místa nálezu provedena předběžná povrchová prospekce, která potvrdila výskyt fragmentů keramiky, jednoho těžného jádra a kamenných nástrojů. Stav dochování a četnost artefaktů vzbudila již po letmé prohlídce uvláčeného pole dojem čerstvě narozbraných objektů datovatelných na základě charakteru keramiky rámcově do neolitu. S ohledem na dlouhodobě koncipované studium neolitické komponenty v regionu byl vypracován projekt systematické povrchové prospekce na nově detekované lokalitě s cílem zjistit, jak jsou nálezy soustředěny ve zkoumané ploše a jaké případné komponenty jsou na lokalitě zastoupeny.

METODA

K povrchovým sběrům jsme přistoupili až na počátku května 2017. Dřívější prospekce nebyla kvůli agrotechnickým lhůtám možná. Okolo místa nálezu jsme vytyčili čtvercovou síť o celkové hraně 150 m⁵ (obr. 2). Menší zkoumané jednotky tvořilo 100 čtverců o hraně 15 m označených písmeny A–J podél osy JZ–SV a čísla 1–10 podél osy SZ–JV. Každý čtverec byl rozdělen na pět průchodů ve směru JZ–SV o jednotné šířce 3 m. Intenzita průzkumu činila při pěti sběračích na čtverec o hraně 15 m přibližně 67 %, tedy za předpokladu, že jeden sběrač zvládne efektivně (tj. 100%) pokrýt linii o šířce 2 m (Kuna a kol. 2004, 324). Trasa jednotlivých průchodů byla odchýlena od směru rozvláčených brázd o přibližně 15° směrem k jihu. Takto vytyčené obdélníky tvořily nejmenší analytickou jednotku námi zkoumané oblasti (3 × 15 m; Kuna a kol. 2004, 305–352). Vzhledem k nepříznivým okolnostem jsme prospekci předčasně ukončili na linii F, čímž bylo prozkoumáno 6/10 z původně vytyčené plochy, tedy 1,35 ha. Novověký a recentní materiál byl povrchovou prospekci ignorován a ponecháván v místě nálezu. Získaná data byla vyhodnocena ve dvojím měřítku, a to v rámci lokality za účelem stanovení největších koncentrací materiálu pro položení budoucích sond a ve vztahu k okolnímu osídlení ve starším pravěku.

⁴ Na tomto místě bychom rádi poděkovali studentům Ústavu pro archeologii Univerzity Karlovy a kolegyním z Ústavu archeologické památkové péče středních Čech za spolupráci při povrchové prospekci, bez níž by tento příspěvek vzniknout nemohl. Jmenovitě Alžbětě Mandelové, Michaele Martinkové, Veronice Puhačové-Mikešové, Elišce Němcové, Jarmile Švédové, Michalu Kotýnkovi a Filipu Walterovi.

⁵ Předem připravená síť v programu ArcMap 10.4.1 byla vytyčena pomocí totální stanice Trimble M3.

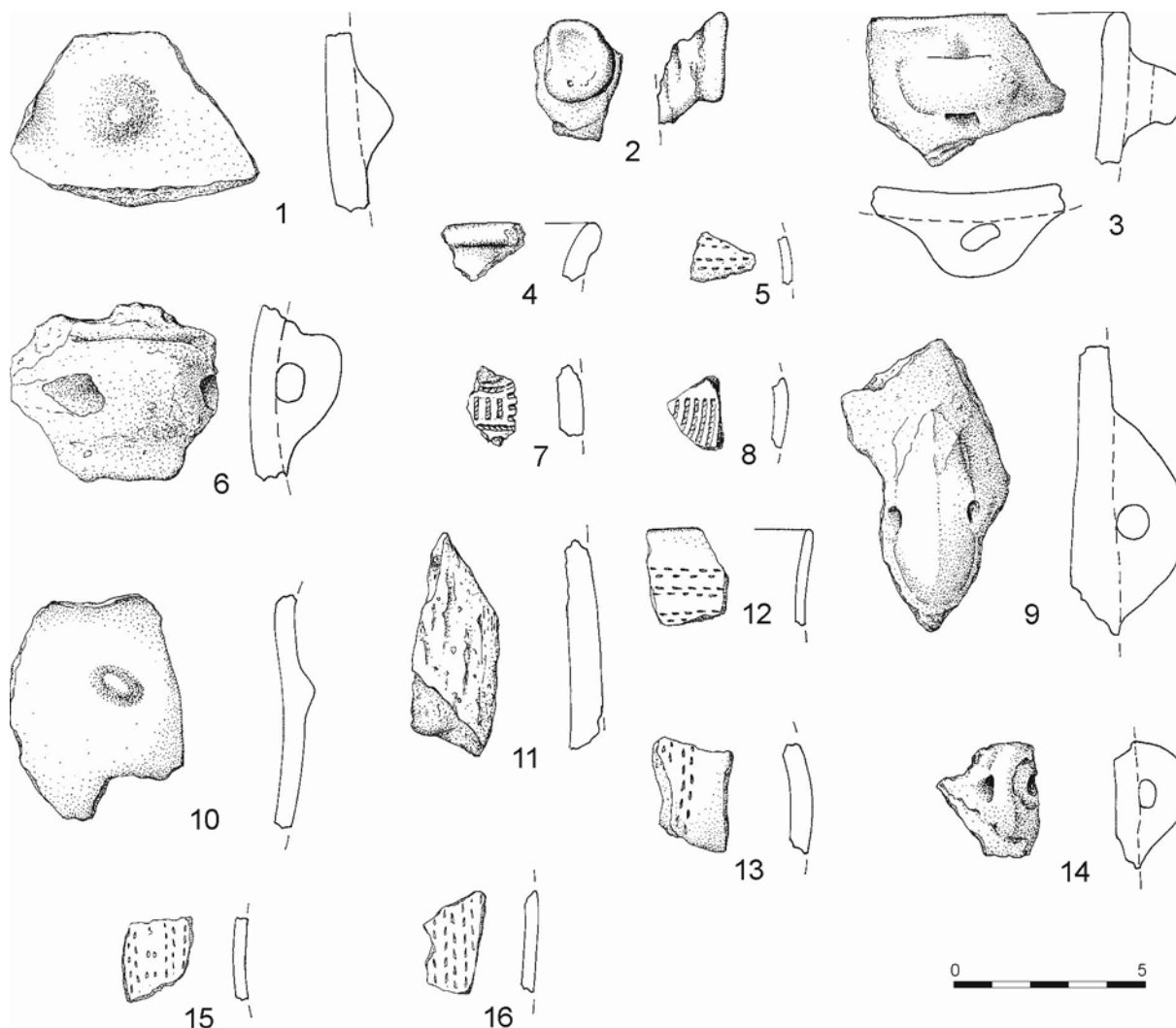

Týden po ukončení povrchové prospekce byly jednotlivé čtverce zkoumány pedologickým vrtákem, ale v žádném z nich se nepodařilo zachytit archeologické objekty. Přes čtverce s největšími koncentracemi artefaktů (E5/F5 a B5-6/C5-6) byly položeny sondy o šířce 20 cm, které dosáhly podloží v hloubce zpravidla 30–40 cm. V návaznosti na tato zjištění jsme sondy rozšířili i do sousedních čtverců, ale ani v těch se archeologické objekty zachytit nepodařilo.

VYHODNOCENÍ

Nálezový fond byl uspořádán a vyhodnocován podle kvantity výskytu těchto skupin nálezů v jednotlivých obdélnících (3 × 5 m): keramika (KER), štípaná industrie (ŠI), broušená industrie (BI), ostatní kamenná industrie (OKI), kosti (KOST), mazanice (MAZ) a ostatní (OST). Pro prostorové vyhodnocení jsme použili pouze kategorie keramiky, štípané a broušené industrie, neboť byly v souboru zastoupeny v relevantním množství. Ostatní kategorie nálezů buď nebyly v souboru dostatečně zastoupeny, nebo nepředstavovaly reprezentativní celek. Jako nejzásadnější lze uvést následující důvody: kontaminace recentním materiálem – zejména kosti a mazanice (záměna mazanice za velmi omleté fragmenty cihel); pravidelné rozložení artefaktu ve zkoumané ploše – mazanice; pohyblivost artefaktu v ornici vlivem orby – fragmenty kamenných drtídel, brousky, další OKI. Celkem bylo získáno 325 ks keramiky, 42 ks štípané industrie, 7 ks broušené industrie, 10 ks ostatní kamenné industrie (kamenné mlýny, brousky), 4 kosti, 34 ks mazanice a 4 ks ostatních nálezů (struska, hliněné kuličky aj.).

V keramickém materiálu převládají fragmenty výzdobou i keramickou hmotou typické pro neolit, soudě podle příměsí písčité složky, která je typická pro keramický materiál užšího Polabí v okreseu napříč neolitem. Na základě provedení a výzdobného motivu řadíme s jistou rezervou zdobené fragmenty do staršího stupně kultury s vypíchanou keramikou (StK II-III podle *Pavluš ed. – Zápotocká 2007*, 38), která je v souboru zastoupena pěti fragmenty zdobenými menším dvojpíchem (kód 23 podle *M. Zápotocké 1978; obr. 3:5,12,13,15,16*). Dále jsou z chronologicky citlivých prvků zastoupena tři tunelovitá ucha (obecně starší keramický pravěk; *obr. 3:6,9,14*), jedno horizontální ucho (rovněž starší keramický

Obr. 3. Velim-Kobylnice. Datovatelná keramika ze sbírané plochy. Kresba I. Vajglová

pravěk; obr. 3:3), dva fragmenty s plastickými pupky se zjevnými zbytky červeného barviva (obr. 3:1,10) a jeden výrazný plastický výčnělek (obr. 3:2). Komponentu mladšího eneolitu v souboru prokazatelně zastupují dva drobné fragmenty zdobené jemně provedenými otisky šňůry (obr. 3:7,8) a možná také silicitová šipka (obr. 4:12), kterou ale kvůli ulomenému řapu (?) můžeme datovat rovněž do starší doby bronzové.

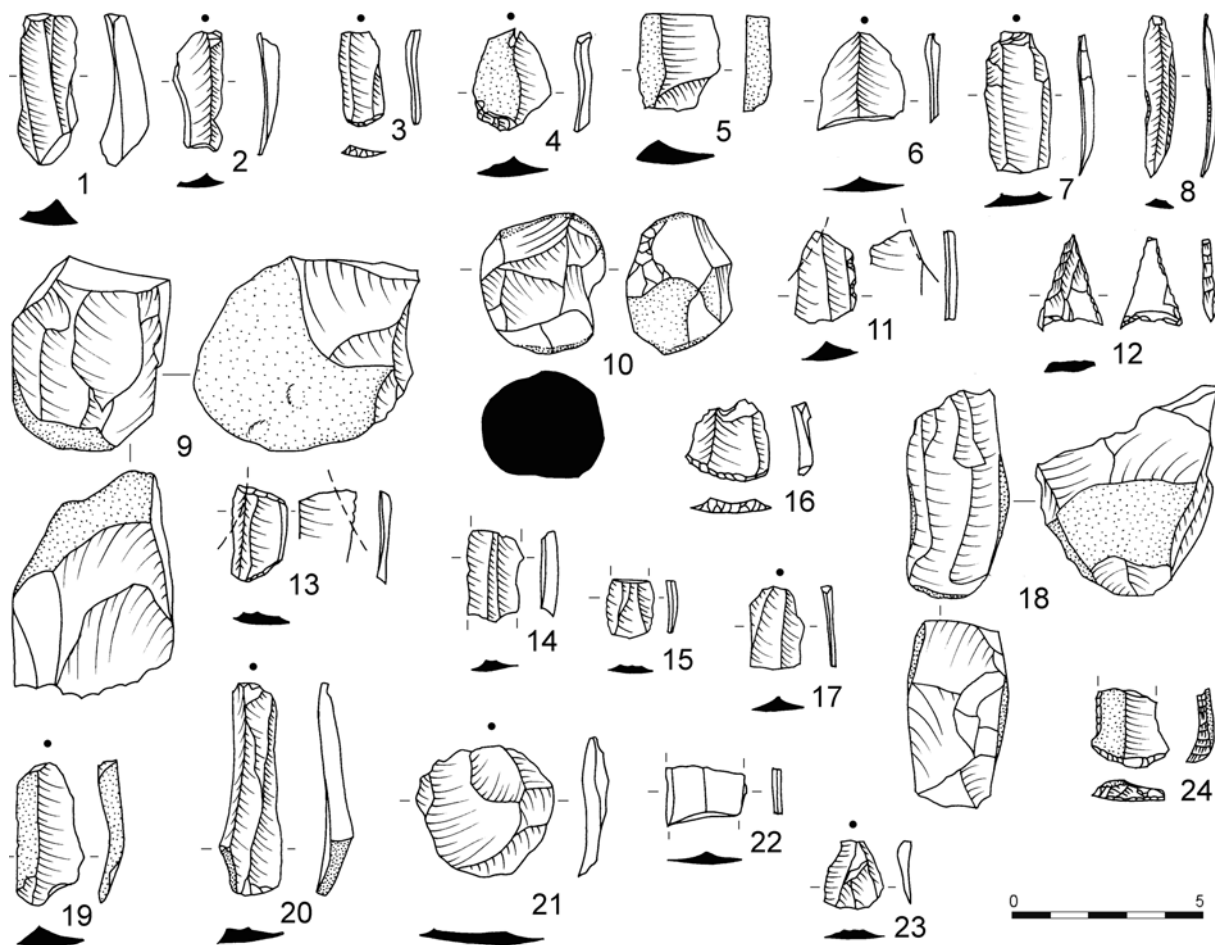
Vzhledem ke sběrovému původu souboru předkládáme na tomto místě soubor štípané industrie (ŠI) pouze v jeho základních charakteristikách, které zároveň shrnuje *tab. 1*. Hmotnost nepočteného souboru činí překvapivě 799,56 g. To je zapříčiněno přítomností několika mohutných předjádrových forem. Patina byla zaznamenána na devíti kusech, z toho se v pěti případech jednalo o lehkou patinaci a ve čtyřech o silnou, zcela neprůsvitnou.⁶ Makroskopický lesk byl zachycen na dvou kusech (SGS).

Surovinové složení souboru je s ohledem na region vcelku standardní. Rozpoznány byly i dvě základní variety rohovců typu Krumlovský les, jejichž výskyt v oblasti Kolínska byl pro neolit nově zjištěn i ve značném množství v souboru z Kolína-Štítar (*Stolz et al. 2018*). Ojedinělý spongolitový úštěp by mohl patřit ke zdrojům popsaným z Ústeckoorlicka (*Vencl 1990*), kde je tato surovina vázána především na mezolit, nicméně právě z Kolínska pochází nález šipky z téže suroviny z hrobu únětické kultury (*Rychtaříková 2013, 141, příloha 20.3*).

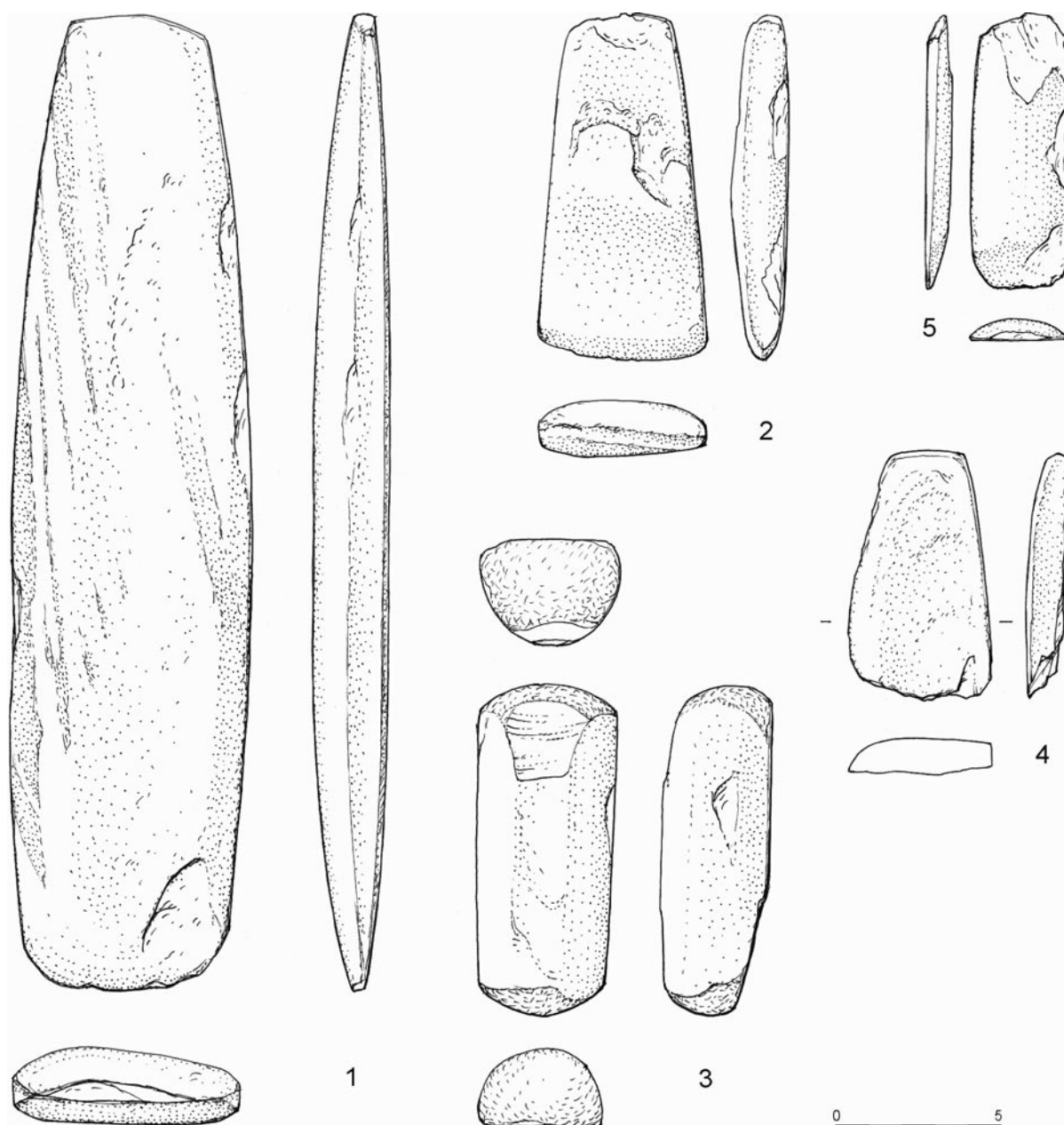
⁶ Silná žlutavá patina je v regionu typická pro archeologický materiál uložený dlouhodobě v polabských píscích/písčících jílech. Nejlépe tento jev ilustruje soubor ze sídliště kultury s lineární keramikou v areálu Aerocan, stejně jako na lokalitách Ohrada a Cerhenice.

Tab. 1. Velim, okr. Kolín. Základní vyhodnocení souboru štípané industrie. Použité zkratky: SGS – silicity glaciálních sedimentů, KcS – křemenec typu Skršín, KRAK – silicity krakovsko-čenstochovské jury, KL I – rohovec typu Krumlovský les

KATEGORIE	SUROVINA									Σ
	SGS	KcS	KRAK	KL I	KL II	CHALCEDON	SLUŇÁK (?)	SPONGOLIT	NEURČENÝ	
ČEPELKA	13	1	0	0	1	0	1	0	2	18
celá čepel	5	1	0	0	0	0	0	0	0	6
č. s ulomenou terminální částí	3	0	0	0	0	0	1	0	0	4
č. s ulomenou proximální částí	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
č. s ulomenou terminální a proximální částí	2	0	0	0	0	0	0	0	1	3
frag. terminální části čepel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
frag. centrální části čepel	1	0	0	0	1	0	0	0	1	3
frag. proximální části čepel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
hřebenová a podhřebenová č.	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
ÚŠTĚP	8	0	2	1	0	1	0	1	6	19
preparační	3	0	1	1	0	0	0	0	2	7
cílový	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
technický	0	0	1	0	0	0	0	0	2	3
odpad	5	0	0	0	0	1	0	1	2	9
JÁDRO	1	0	0	0	0	0	0	0	1	2
jednopodstavové	1	0	0	0	0	0	0	0	1	2
dvoupodstavové	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
se změněnou orientací	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
PŘEDJÁDROVÁ FORMA	3	0	0	0	0	0	0	0	0	3
Σ	25	1	2	1	1	1	1	1	9	42
%	59,5	2,4	4,8	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	21,3	100

Obr. 4. Velim-Kobylnice. Štípaná kamenná industrie. Kresba P. Burgert a L. Raslová

Obr. 5. Velim-Kobylnice. Broušená kamenná industrie. Kresba M. Černý

Vyjma jednoho škrabadla na chalcedonovém ústěpu byly všechny nástroje identifikované v souboru vázány na SGS. Co do počtu byla u této suroviny nejvíce zastoupena škrabadla (4 ks), ojediněle pak vrub (1 ks) a drasadlo (1 ks). Výše zmíněná šipka (obr. 4:12) byla rovněž přiřazena k SGS.

Ostatní kamenná industrie byla v souboru zastoupena osmi kusy, z čehož šest masivních fragmentů představuje pět různých mlecích kamenů. Další dva exempláře OKI interpretujeme jako brousky. Průvodní nálezový fond broušené industrie předaný náhodným nálezcem obsahoval masivní kamennou teslici (915 g; 293 × 73 × 21 mm; obr. 5:1) a torzo ploché sekerky se zničeným ostřím a jednou stranou odraženou (67 g; 74 × 43 × 8 mm; obr. 5:4). Povrchovou prospekci byly získány další artefakty této kategorie. Jsou to plochá sekerka plankonvexního průřezu (160 g; 104 × 52 × 14 mm; obr. 5:2), kladívko zhotovené z těla kopytovitého klínu (288 g; 100 × 41 × 34 mm; obr. 5:3) a dlátko (37 g; 82 × 30 × 5 mm; obr. 5:5). Surovina zmíněných nástrojů nebyla blíže studována, nicméně makroskopicky lze materiál přiřadit k metabazitům typu Jizerské hory (Šída a kol. 2014).

Největší koncentrace nálezů byly zjištěny ve čtvercích E5/F5 a B5-6/C5-6. V obou těchto případech jsou pak mírně zvýšené koncentrace keramiky a štípané industrie ve směru brázd, což nasvědčuje exis-

tenci rozoraných objektů v těchto čtvercích. Prostorové vyhodnocení koncentrací štípané industrie je třeba brát spíše ilustrativně, neboť nejvyšší koncentrace činí 3 ks na polygon (3 × 5 m), a může tedy spíše odrážet individuální schopnosti sběrače než objektivní skutečnost. Následným průzkumem pedologickým vrtákem ani intenzivní mikrosondáží se nepodařilo zachytit archeologické objekty zahloubené do podloží, což nás vede k závěru, že archeologické situace v poloze Kobylnice byly v minulosti zničeny intenzivní zemědělskou činností a současné povrchové nálezy jsou pouze reliktem existence sídliště datovatelného do kultury s vypíchanou keramikou a sídlištního objektu (hrobu?) mladšího eneolitu.⁷ V následujících odstavcích představíme stručný obraz osídlení nejbližšího okolního regionu v obou zjištěných časových horizontech.

NEOLIT – KULTURA S VYPÍCHANOU KERAMIKOU

Nejbližší lokalita kultury s vypíchanou keramikou byla zjištěna v roce 2001 při záchranném archeologickém výzkumu polykulturního sídliště BallAerocanCz – plocha A (zachycený úsek domu D2; *Vávra – Šťastný 2016*) v místní části Dolní Nouzov. Z areálu velimského cukrovaru pak pochází nález zásobnice se čtyřmi svíslými uchy, kterou lze rámcově datovat do mladšího neolitu (*Stocký 1926*, tab. LVIII:14; *Dvořák 1936*, 150; *Píč 1893*, obr. na str. 52, naleziště: továrna; *Vávra 2003a*, 103). F. Dvořák uvádí kromě náhodných nálezů kamenných artefaktů rovněž „odpadkovou jámu“ na poli p. Karbusického (*Dvořák 1936*, 150). Situace z mladšího neolitu byly zachyceny i při záchranném archeologickém výzkumu na staveništi v Horním Nouzově (*Vávra – Šťastný 2003b*) a snad i v sadu v poloze Na Bělohorsku (*Vávra – Šťastný 1998*). Nejbližší pohřebiště mimo katastr Velimi bylo zjištěno v sousední Nové Vsi I, kde F. Dvořák prozkoumal v pískovně P. Štolby ženský hrob se dvěma nádobami datovanými do staršího stupně kultury s vypíchanou keramikou (*Dvořák 1936*, 142; *Zápotocká 1998*, Taf. 86).

Z pohledu neolitické sídelní strategie se kultura s vypíchanou keramikou drží ve dvou typických polohách. V rámci užšího Polabí (do 1 km od toku Labe; jako hranici toku uvažujeme nejzazší identifikovatelné rameno či dosah vodního toku na povodňových mapách Povodí Labe) jde o polohy mírně vyvýšené nad okolní krajinu, často na rozhraní sprašových teras a písčítých návějí typických pro labské levobřeží – polohy zmiňované výše v katastru Nové Vsi I a Ohrady. Pro polohy vzdálenější od Labe nacházíme sídliště jak v polohách překrytých spraší, tak i na písčítých návějích (k. ú. Velim – Dolní Nouzov, Horní Nouzov, Na Bělohorsku, cukrovar). Společným jmenovatelem mladoneolitických sídlišť v širším Polabí je blízkost pramenné pánve bez ohledu na preferenci písku či spraše. Existuje tak jistý předpoklad, že se v polohách mezi obcemi Velim a Nová Ves I nacházejí další, dosud nepopsaná neolitická sídliště.

MLADŠÍ ENEOLIT

Nejbližší nálezy mladšího eneolitu představují zdobený pohárek na farské zahradě, kostrový hrob v písečníku p. Sixty a nález sekeromlatu v poloze „V Luhách“. Kultura zvoncovitých pohárů je nejbližze zastoupena kostrovým hrobem v poloze „Na Skalce“ (*Dvořák 1936*, 150). Další zmínky o kostrových hrobech z mladší fáze eneolitu známe z již zmiňované Ohrady (KZP, KŠK) a Cerhenic (KZP; *Dvořák 1936*). V Národním muzeu je deponován soubor globulárních hrnků, jednoho koflíku a dvou mís darovaný tam Karlem Knürskem, který spadá do přelomu eneolitu a starší doby bronzové.⁸ S ohledem na aktuální stav bádání nejsme prozatím schopni sledovat dílčí zákonitosti výskytu mladoeneolitické komponenty na labském levobřeží.

ZÁVĚR

Povrchová prospekce v poloze Kobylnice přinesla doklady osídlení z období kultury s vypíchanou keramikou a několik nálezů charakteristických pro mladší eneolit. Tato archeologická lokalita je nepřilíh lichotivým příkladem nakládání se zemědělskou půdou, kdy jsou opakovaně pěstovány širokořádkové plodiny, což má v kombinaci s větrnou a vodní erozí za následek snižování mocnosti půdního pokryvu a s tím spojený zánik zahloubených archeologických objektů. Z tohoto důvodu se původní snaha lokalizovat archeologické objekty za pomoci určení ohnisek výskytu materiálu ukázala být neúspěšná. Tyto

⁷ Možnost, že na polohu je převezena kupř. skrývka z jiné polohy, jsme, s ohledem na ekatalog BPEJ a konzultace s majitelem pozemku a zemědělským družstvem spravujícím tyto polohy, vyloučili.

⁸ NM inv. č. H1-6736, 9168–9173.

závěry opět poukazují na důležitost povrchové prospekce jako metody pro lokalizaci sídlišť v krajině, a to jak z důvodu menší finanční a časové náročnosti, tak i potenciálem pro zachycení sídlišť, která jsou v polohách nezasazitelných stavební činností obtížně detekovatelná. V rámci této akce se potvrdil předpoklad lokalizace mladoneolitické komponenty v rámci mikroregionu, a to při pramenných pánvích bez ohledu na preferenci kvartérního pokryvu.

PRAMENY A LITERATURA

- Demek, J. – Mackovčín, P. a kol. 2006:* Zeměpisný lexikon ČR. Hory a nížiny. Brno.
- Dvořák, F. 1936:* Pravěk Kolínska. Soupis archaeologických památek Kolínska a Kouřimska. Kolín.
- Hrala, J. – Vávra, M. 1996:* Velimská Skalka ve střední době bronzové, *Práce muzea v Kolíně* 6, 171–197.
- Hrala, J. – Šumberová, R. – Vávra, M. 2000:* Velim. A Bronze Age fortified site in Bohemia. Praha.
- Chlup, T. 2017:* Záchraný archeologický výzkum neolitického sídliště ve Velimi (okr. Kolín) v roce 2016. Předběžná zpráva, *Archeologie ve středních Čechách* 21, 63–72.
- Kuna, M. a kol. 2004:* Nedestruktivní archeologie. Teorie, metody a cíle. Praha.
- Pavůl, I. ed. – Zápotocká, M. 2007:* Archeologie pravěkých Čech 3. Neolit. Praha.
- Píť, J. L. 1893:* Archeologický výzkum ve středních Čechách I. (1889–1892). Praha.
- Rychtaříková, T. 2013:* Štípaná kamenná industrie v kontextu starší doby bronzové. Rkp. diplomové práce, FF UK Praha.
- Stoký, A. 1926:* Pravěk země české I. Věk kamenný. Praha.
- Stolz, D. – Malyková, D. – Kovačiková, L. – Přichystal, A. – Řídký, J. 2018:* Sídlíště kultury s vypíchanou keramikou na silničním obchvatu v Kolíně-Štítarech. Analýza kamenné industrie a zvířecích kostí, radiokarbonové datování a celkové zhodnocení, *Archeologie ve středních Čechách* 22, 31–69.
- Šída, P. a kol. 2014:* Neolitická těžba metabazitů v Jizerských horách. *Opomíjená archeologie* 3. Plzeň.
- Vávra, M. 2004:* K otázce lidských „pohřbů“ na velimské Skalce. In: J. Batora – V. Furmánek – L. Veliačik (eds.), *Einflüsse und Kontakte alteuropäischer Kulturen. Festschrift für Jozef Vladár zum 70. Geburstag. Communicationes Instituti archaeologici Nitriensis Academiae scientiarum Slovacae* 6. Nitra, 341–352.
- Vávra, M. 2005:* Klučov a Vinoř, pravěká výšinná opevněná sídliště. *Poznámky k hradištím ve středních Čechách, Archeologie ve středních Čechách* 9, 187–195.
- Vávra, M. 2006:* Velimské otazníky. In: R. Sedláček – J. Sigl – S. Vencl (red.), *Vita archaeologica. Sborník Víta Vokolka. Hradec Králové – Pardubice*, 343–357.
- Vávra, M. – Šťastný, D. 1998:* Zpráva o záchraném archeologickém výzkumu prováděném na základě smlouvy č. 17/98 ve Velimi (okr. Kolín) v poloze Skalka a okolí v 1998. ÚAPPSC č. j. 638/1998.
- Vávra, M. – Šťastný, D. 2000:* K výsledkům záchraných výzkumů ve Velimi, okr. Kolín, *Archeologie ve středních Čechách* 4, 85–95.
- Vávra, M. – Šťastný, D. 2002:* K nejstaršímu osídlení Skalky u Velimi v době bronzové, *Archeologie ve středních Čechách* 6, 185–189.
- Vávra, M. – Šťastný, D. 2003a:* Nové poznatky o opevnění velimské Skalky v době bronzové, *Archeologie ve středních Čechách* 7, 163–173.
- Vávra, M. – Šťastný, D. 2003b:* Zpráva o záchraném archeologickém výzkumu ve Velimi, okr. Kolín. Staveniště Horní Nouzov, ulice k sídlišti v roce 2002. *Nálezová zpráva. Archiv ARÚ* č. j. 1271/2003.
- Vávra, M. – Šťastný, D. 2004a:* K interpretaci mladších náleзовých situací z doby bronzové (Velim u Kolína), *Archeologie ve středních Čechách* 8, 243–256.
- Vávra, M. – Šťastný, D. 2004b:* Pravěké dějiny Velimi. *Poznámky k 20. výročí archeologických výzkumů v obci.* In: M. Čábelová, *700 let Velimi. Velim*, 12 str. s obr. (nestránkováno).
- Vávra, M. – Šťastný, D. 2004c:* Nové neolitické sídliště ve Velimi. In: M. Lutovský (ed.), *Otázky neolitu a eneolitu 2003. Praha*, 103–107.
- Vávra, M. – Šťastný, D. 2006a:* Úvaha nad interpretacemi starších náleзовých situací z Velimi. In: *Sborník XVIII. symposia o starší době bronzové v českých zemích a na Slovensku, Opava 15.–17. 10. 2003. Acta archaeologica Opaviensia* 2. Opava, 179–192.
- Vávra, M. – Šťastný, D. 2006b:* Velimská Skalka a Horní Šárka, dvě opevněná centra z doby bronzové ve středních Čechách, *Muzejní a vlastivědná práce/Časopis Společnosti přátel starožitností* 44, 109–118.
- Vávra, M. – Šťastný, D. 2007:* Opevněné centrum z doby bronzové ve Velimi (střední Čechy). In: J. Baron – I. Lasak (eds.), *Long Distance Trade in the Bronze Age and Early Iron Age (Conference Materials)*. Wrocław, 19–20th April 2005. *Acta Universitatis Wratislaviensis No 2960, Studia Archeologiczne* 40. Wrocław, 57–70.

- Vávra, M. – Šťastný, D. 2014: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu ve Velimi, okr. Kolín, staveniště továrny Ball Aerocan, plocha E v r. 2011. ÚAPPSC č. j. 1051/2014.
- Vávra, M. – Šťastný, D. 2016: Neolitický areál ve Velimi, okr. Kolín, Archeologie ve středních Čechách 20, 995–1000.
- Vencl, S. 1990: K současnému stavu poznávání kamenných surovin mezolitu, Archeologické rozhledy 42, 233–243.
- Zápotocká, M. 1978: Ornamentace neolitické vypíchané keramiky: technika, terminologie a způsob dokumentace, Archeologické rozhledy 30, 504–534.
- Zápotocká, M. 1998: Bestattungsritus des böhmischen Neolithikums (5500–4200 B.C.). Gräber und Bestattungen der Kultur mit Linear-, Stichband- und Lengyelkeramik. Praha.

Surface prospecting at the site of Kobylnice in the cadastral areas of Velim and Klípec near Kolín

At the beginning of 2017, a fieldwalking project was conducted in fields between the villages of Velim and Klípec. It was initiated due to a chance find of polished and chipped stone implements. The project proved the existence of a settlement dating from the early phase of the Stroked Pottery culture (StK II/III) and an unspecified Late Aeneolithic culture. The nature of the finds and the state of preservation of the site testify to a completely ploughed-out settlement at a location not far from a spring area at the site of Klípecká. It is a new discovery of a Late Neolithic settlement which helps us understand the settlement strategy of the Stroked Pottery culture and yet another piece of the puzzle in the mosaic of Late Aeneolithic cultures. At the same time, the paper contains a concise testimony about the state of sites in agriculturally exploited areas in the narrower Elbe River region.

(English by Jan Machula)

Fig. 1. Velim-Kobylnice. Location of the site

Fig. 2. Amounts of pottery and chipped stone industry in individual polygons (the smallest analytical unit is 3 × 5 m)

Fig. 3. Dateable pottery from the surveyed area

Fig. 4. Chipped stone industry

Fig. 5. Polished stone industry

Table 1. Basic evaluation of the chipped stone industry assemblage (SGS – erratic flint, KcS – Skršín-type quartzite, KRAK – silicites of the Krakow-Częstochowa Jurassic, KL – Krumlov Forest chert)

Tomáš Chlup, Ústav archeologické památkové péče středních Čech, Nad Olšínami 448/3, 100 00 Praha 10
tomas.chlup@uappsc.cz

Pavel Burgert, Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i., Letenská 4, 118 01 Praha 1
burgert@arup.cas.cz
